

מקבלים תורה

בדף האיחוד שלפניכם נצא למסע קצר. נצלול אל מעמקי הסוד של אלו שבועות, הילולת בו אנו מתכוונים למעמד הנשגב השב ומתחדש עלינו בכל שנה ושנה, מתן תורה.
בואו. נצא מד לדרכ.

א. מה הכח של תיקון ליל שבועות?

השורות הבאות הן לא פחות ממדהימות ומגלות לנו מה יכול להתרחש בליל שבועות אם רק נרצה. ר' יוסף קארו, יחד עם חבורתו יושבים בליל שבועות אי שם בגלות (ככל הנראה בסלוניקי) וזוכים תוך כדי לימודם לגילוי שכניה:

דעו לכם כי הסכמנו החסיד רבי יוסף קארו, ואני עבדו, ועבדיכם מהחברים, לעמוד על נפשנו ליל שבועות ולנדוד שינה מעינינו. ותודה לאל כן עלה בידינו כי לא הפסקנו רגע, רק אשר תשמעו ותחי נפשכם.

וזהו הסדר שתיקנתי וסדרתי בלילה ההוא, מהתורה, מהנביאים ומהכתובים, וכל זה באימה ביראה בניגון ובטעם, לא יאומן כי יסופר. ואחר כך למדנו על דרך האמת (תורת הסוד).

ובעת שהתחלנו ללמוד המשנה ולמדנו שתי מסכתות, זיכנו בוראנו ונשמע את קול המדבר בפי החסיד נר"ו (נטריה רחמנא ופרקיה - ישמרהו הרחמן ויפדהו), קול גדול בחיתוך אותיות, וכל השכנים היו שומעים ולא מבינים. והיה הנעימות רב, והקול הולך וחזק, ונפלנו על פנינו ולא היה רוח באיש לישא עיניו ופניו לראות מרוב המורא. והדיבור ההוא מדבר עמנו והתחיל ואמר:

'שמעו ידידי המהדרים מן המהדרים, ידידי אהובי שלום לכם, אשריכם ואשרי ילדתכם, אשריכם בעולם הזה, אשריכם בעולם הבא, אשר שמתם על נפשכם לעטרני בלילה הזה, אשר זה כמה שנים נפלה עטרת ראשי ואין מנחם לי, ואני מושלכת בעפר חובקת אשפתות, ועתה החזרתם עטרה ליושנה. התחזקו ידידי, התאמצו אהובי, שמחו ועלצו. ודעו כי אתם מבני עלייה, וזכיתם להיות מהיכלא דמלכא, וקול תורתכם והבל פיכם עלה לפני הקב"ה ובקע כמה אווירים וכמה ריקעים עד שעלה, ומלאכים שתקו, ושרפים דממו, והחיות עמדו וכל צבא מעלה להקב"ה שומעים את קולכם... ואם הייתם עשרה הייתי מתעלה יותר ויותר. אבל עם כל זה נתעליתם, ואשריכם ואשרי יולדתכם ידידי אשר נדדתם שינה מעיניכם, ועל ידיכם נתעליתי הלילה הזה, ועל ידי החברים אשר בעיר הגדולה עיר ואם בישראל. ואין אתם כאותם השוכבים על מטות שן שינה שהיא אחד משישים במיתה, וסרוחים על עריסותם, ואתם נדבקתם בה' והוא שמח בכם. לכן בניי התחזקו ואמצו ועלצו באהבתי בתורת ביראתי.

ואתרי ברכת הישר כח הצאת אל מעלת לימוד התורה שלהם, משיכה השכינה ואחרת:

ואלו הייתם משערים אחד מאלף אלפי אלפים ורוב רבי רבבות מהצער אשר אני שרויה בו, לא הייתה נכנסת שמחה בלבבכם ולא שחוק בפיכם, בזוכם כי בסיבתכם אני מושלכת בעפר (בגלל שלא עלו לארץ ישראל), לכן חזקו ואמצו ועלצו בני ידידי המהדרים, ואל תפסיקו הלימוד, כי חוט של חסד משוך עליכם, ותורתכם ערבה לפני הקב"ה. לכן עמדו בניי ידידי על רגליכם והעלוני, ואמרו בקול רם כיום הכיפורים, ברוך שם כבוד כו'.

ועמדנו על רגלינו... ואמרנו בקול כאשר נצטוינו. וחזר ואמר:

אשריכם בני, שובו אל לימודכם ואל תפסיקו רגע, ועלו לארץ ישראל, כי לא כל העתים שוות, ואין מעצור להושיע ברב או במעט, ועיניכם אל תחוס על כליכם, כי טוב הארץ העליונה תאכלו, ואם תאבו ושמעתם טוב הארץ ההיא תאכלו. לכן מהרו ועלו, כי אני המפרנסת לכם ואני אפרנסכם, ואתם שלום ובתיכם שלום וכל אשר לכם שלום, ה' עוז לעמו יתן כו'.

והשכינה, כמאר התגלות ה' בעולם, מתגלית אליהם גם בליה השני ומזרת שוב ושוב אל דבריה, אל צרה כשהיא מוטלת בעפר כאשר עם ישראל בגלות, אל הצכות הגדולה של האכמים שהצליחו לקומם אותה מעפרה בצכות לימוד התורה שלהם, ועל הקריאה לשוב לארץ ישראל. לא לחינם מאמר ר' שלמה אלקבץ, שנים לאחר מכן את הפיוט המופלא לכה דודי, בו הוא קורא לשכינה - "התערי מעפר קומי".

זה כומו של ליל שבועות, לילה המסופל ליליו שכינה.

וכך חותם ר' שלמה אלקבץ את דבריו:

ומעיד אני שמים וארץ כי כל זה שדברתי פה אינו חלק אחד ממאה ואחד, אחי ועמי, שמעו תחי נפשיכם, כי החברים השלמים אשר ראו כל זה רוח חדשה נתן בקרבם.... שלמה הלוי אלקוויץ.

(מומלץ לעיין במקור השלם: השל"ה הקדוש, שני לוחות הברית, מסכת שבועות, פרק נר מצוה).

גם אנו יושבים בליל שבועות, זוכים לעשות זאת בארץ הקודש, עוסקים בתורה וכמהים ליליו שכינה.

ליל שבועות הוא בדיוק הזמן להיזכר מי אנחנו ומה נקודת האיבור הפנימית והעמוקה ביותר שלנו לקב"ה ולשאול את עצמנו איך אנו זוכים לעשות עוד קצת את שכינתו ית' בתוכנו.

מטרת הלימוד בליל שבועות היא לא האתגר האינטלקטואלי שבו, לכה יש מקום לאורך כל ימות השנה. מטרת ליל שבועות היא למצוא את נקודת התוק הפנימית של האיבור שלנו לתורה כאשר בכך אנו מתכוונים למעמד הנשגב שמתאחד אלינו מדי שנה מאדש בבוקרו של אג השבועות עם קבלתנו את התורה, בדיוק כמו שכתב במעמד הר סיני.

אבל מה הערך של התורה ומה מקומה באינינו?

ב. ערכה של תורה

כותב הרב קוק באורות התורה:

אל יחשב אדם שאפשר לחיות חיים רוחניים בלא אור התורה.
כשם שאי אפשר לחיות בלא אור ואור
בלא מזון ומשקה,
עוד יותר ויותר מזה אי אפשר לחיות בלא חיות התורה.
ואם רואים אנו בני אדם רחוקים מן התורה וחיים,
באמת מדת רוחניותם היא רק לפי אותו הערך שהם קשורים אל התורה,
או אל אותם שהם חיים חיי התורה,
או שיש בהם בסתר נשמתם איזה אוצר של ירשה מהשפעת חיי התורה,
שאבותיהם זכו להם בדורות קדומים..

(פרק יב, התורה לישראל ולעולם, ו)

אדם שמושב שניתן להיות ללא תורה, אומר הרב קוק - דומה לאדם שמושב שניתן להיות ללא אוויר או ללא
מזון. זה יכול להתאזיק פריק זמן קצר אבל לא יותר.
התורה איננית לנו. היא המטען הרוחני המזין את כולנו ובלעדיו אין לנו חיים.

ג. החלק שלי בתורה

אבל מה עם אלה שלא מתאבדים?? ואיך אנחנו מוצאים את נקודת האיבור שלנו לתורה? את ה"אלק"
שלו בתורה?

וכך כותב החפץ חיים:

הנה ידוע שלכל איש ישראל יש חלק בתורה, וכאשר כתב הגר"א ז"ל שלפיכך אמרו חז"ל יגעת ולא מצאת
אל תאמין, שהוא כעין מציאת איזה דבר, שמתחילה קודם שמצאה הייתה גם כן בעולם אלא שמחפש אותה
ומוצאה. כן ענין התורה, שלכל איש ואיש ניתן חלק בתורה הקדושה בעת מעמד הר סיני שהיו כל הנפשות
שם, ולפיכך אנו מבקשים כולנו מהשם יתברך "ותן חלקנו בתורתך", וכל אחד ואחד בבואו לזה העולם כאשר
מתייגע בתורה הוא מוצא החלק שניתן לו, ולזה החלק מושך לו לבו... ועל כן לענין התורה צריך לחפש היטב
היטב ולייגע עצמו, שבודאי ימצא המטמון שהטמין השם יתברך עבורו.

(ספר שם עולם חלק א פרק יג)

הנשימה היא למפש, לאתר את האלק המיוחד שלי. את המטמון שהטעין הקב"ה בתורתו שנותאם בדיוק
בדיוק עבור כל אחד מאיתנו.

דימוי נפלא לכך נותן לנו ר' נחמן:

עוד מה שספר בשבת חנוכה ונשכח.
מבן מלך שנתרחק מאביו וכו'. והיה מתגעגע מאד מאד וכו' וכו'.
והגיע לו כתב מאביו, והיה משתעשע בו מאד מאד.
והיה מתגעגע עדין מאד.
והיה מתגעגע על כל פנים שיושיט לו יד.
ואם היה מושיט לו יד, היה מחבקה ומנשקה.
אחר כך ישב עצמו:
הלא זה הכתב הוא כתב יד המלך בעצמו,
ואם כן הוא יד המלך וכו' וכו':

(ספר סיפורי מעשיות)

התורה היא מכתב מהמלך. והמכתב הזה שלום באופן אישי לכל אחד ואחת מאיתנו. המשימה שלנו היא לקרוא אותו ולהתענג עליו. על האלק שלנו בתורה, על המכתב האישי שלנו.

רוצים השראה?

אז הנה לנו שני סיפורים על איבוד לתורה. איבוד מעולמות שונים. הראשון של ילד קטן שגדל בבית של אחד מגדולי הדור ובשלב מסוים הפך לכזה בעצמו, והשני של סוחר, שנוסע מעיר לעיר כאשר דעתו כל העת עליה.

וכך כותב הרב סולובייצ'יק:

זכורני, כד הוינא טליא (כשהייתי ילד קטן), נער גלמוד ובודד הייתי. פחדתי את העולם. קר וזר היה לי העולם. נדמה היה לי כאילו הכל לועג לי. ברם, חבר אחד היה לי והוא, אל תצחקו לי, הרמב"ם. איך התיידדנו פשוט, נפגשנו!

אורח קבוע היה הרמב"ם בביתנו... אבא ישב ולמד תורה ביום ובלילה. חבורה (לא גדולה ביותר) של אברכים ובחורים מצוינים התלקטה אליו ושתתה בצמא את דבריו.

שיעוריו של אבא היו ניתנים בטרקלין של בית סבא, שמה עמדה מטתי. דרכי היתה לשבת במטתי ולהאזין לדברי אבא. אבא מרי דיבר תמיד על אודות הרמב"ם. וכך היה עושה: היה פותח את הגמרא; קורא את הסוגיא. אח"כ היה אומר בדברים האלה:

זהו פירושו של הר"י ובעלי התוספות: עכשיו נעיין נא ברמב"ם, ונראה איך פירש הוא.

תמיד היה אבא מוצא כי הרמב"ם לא פירש כמותם ונטה מן הדרך הפשוטה. אבא מרי היה אומר, כמעט בתלונה על הרמב"ם, אין אנו מבינים לא את הסברא של רבינו ולא את אופן ביאורו את הסוגיא. כאילו היה קובל לרמב"ם בעצמו: רבינו משה, מדוע עשית זאת?

לפום ריהטא, היה אבא ממשיך, הראב"ד בהשגותיו צודק. בני החבורה היו קופצים ממקומותיהם וכל אחד ואחד הציע את רעיונו. אבא היה מקשיב והיה דוחה את דבריהם, ואמר עוד הפעם: דברי רבינו קשים כברזל.

מכל מקום לא אמר נואש. היה סומך את ראשו על ידו הקמוצה ומשתקע במחשבה עמוקה. החבורה שתקה ולא הפריעה אותו מהרהוריו. לאחר זמן ממושך היה מרים את ראשו לאט, לאט ומתחיל: רבותי, נראה נא... והתחיל לדבר. לפעמים היה מדבר ארוכות, ולפעמים היה מדבר קצרות. אני עשיתי אזני כאפרכסת והייתי מאזין לדבריו. לא הבנתי אף מלה אחת בנוגע לענין המדובר. ברם רושם כפול התרקם במוחי התמים והצעיר: (1) הרמב"ם מוקף מתנגדים "ואויבים" הרוצים לעשות לו רע. (2) המגן היחידי הוא אבא מרי. לולא אבא מי יודע מה היה קורה לרמב"ם.

הייתי מרגיש כי הרמב"ם בעצמו היה נוכח כאן בטרקלין ושומע את דברי אבא. הרמב"ם היה יושב עמדי במטתי. מה היה מראהו? לא ידעתי בדיוק. אבל דומה היתה דמות דיוקנו לפני אבא הטובות והיפות מאד. בשמו של אבא נקרא גם הוא – משה. אבא היה מדבר. התלמידים, בעינים נעוצות באבא, היו שומעים בדריכות את דבריו. לאט, לאט פגה המתיחות, אבא צעד בעוז ובגבורה. סברות חדשות בקעו ועלו: הלכות נוסחו והוגדרו בריקנות נפלאה. אור חדש זרח. הקשיות נתישבו, הסוגיא נתפרשה. הרמב"ם יצא כמנצח.

פני אבא היו מקרינות שמחה וגיל. הוא הגין על "ידידו", על רבינו משה בן מיימון. בת - צחוק של נחת נראתה על שפתי הרמב"ם. גם אני השתתפתי בשמחה זו. עליז ושמח הייתי. הייתי קופץ ממטתי ורץ מהר לחדר אמי ובשורה מרנינת לב בפיי: אמא, אמא, רמב"ם צודק, הוא נצח את הרמב"ד. אבא עזר לו. כמה נפלא הוא אבא!

אולם לפרקים לא תכופות לא האיר מזלו של הרמב"ם – "אויביו" הקיפוהו מכל צד, הקושיות היו קשות כברזל. דבריו נפלאו מאבא מרי. הוא ניסה בכל כחו להגן עליו. אבל הישועה לא באה. אבא מרי היה משתקע בהרהורים כשראשו נשען על אגרופו.

התלמידים, אני וגם הרמב"ם בעצמו חיכו לדברי אבא מתוך מתיחות נוראה. אבל אבא היה מרים ראשו ואומר בעצבות: תיקו? דברי הרמב"ם קשים מאד. לית נגר ובר נגר דלפרקינהו. הדבר נשאר בצריך עיון. כל החבורה, גם אבא מרי בתוכה, היתה עצובה, בבחינת פורשת "ובוכה". יגון חרישי השתפך על כל פנים. גם עיני היו זולגות דמעות. גם בעיני הרמב"ם הייתי רואה אגלי דמעה נוצצים.

לאט הייתי בא אל אמא והייתי אומר לה בלב קרוע: אמא, אבא לא יכול ליישב את הרמב"ם – מה נעשה? אל תצטער, היתה אמא עונה. אבא ימצא תירוץ על דברי הרמב"ם. ואם הוא לא ימצא, אולי אתה כשתגדל תיישב את דברי הרמב"ם. עיקר העיקרים הוא ללמוד תורה מתוך שמחה והתפעלות.

חוויה זו שייכת לימי ילדותי. אבל בכל זאת היא לא פנטסיה של זהב של נער קטן; אין הרגשה זו בגדר מיסטיקה. היא מציאות פסיכולוגית היסטורית גמורה שחיה גם עכשיו בעמקי נשמת. **כשאני יושב ללמוד הנני נמצא תיכף ומיד בחבורת חכמי המסורה. היחס בינינו הוא אישי. הרמב"ם מימיני, ר"ת משמאלי רש"י יושב בראש ומפרש ר"ת מקשה, הרמב"ם פוסק הרמב"ד משיג. כולם הם בחדרי הקטן יושבים סביב לשולחני. המה מביטים עלי בחיבה, משתעשעים עמי בסברא ובגמרא, מעודדים ומחזקים אותי כאב.**

אין תלמוד תורה רק פעולה דידיקטית **אין עסק בדברי תורה רק ענין פורמלי טכני המתגשם בהמצאת וחילוף ידיעות. היא חוויה כבירה של התידדות של דורות הרבה, הזדווגות של רוח ברוח איחוד של נפש בנפש.** אלה שמסרו את התורה ואלה שקבלו אותה מזדמנים לפונדק היסטורי אחד.

באמור, הרמב"ם היה חברי לא רק בשנות הילדות. גם עכשיו אנו חברים. ההבדל בין חוויתי הילדותית וחוויתי העכשווית מתבטא רק בפרט אחד. בילדותי רק הרמב"ם היה חברי. עכשיו החבורות גדלה וכוללת הרבה. כל חכמי המסורה מימות משה עד הנה התיידדו עמי והמה רעי וחבריו! כשאני מיישב דברי הרמב"ם או הר"ת

הנני רואה את פניהם המאירות, המביעות נחת רוח. הנני מרגיש תמיד כאילו הרמב"ם והר"ת מעניקים לי נשיקות על מצחי ולוחצים את ידי. כאמור, אין זה דמיון. זוהי חוויה עמוקה מאד. זוהי חווית מסורת תורה שבע"פ.

(וביקשתם משם)

רבי אברהם דאנציג, מחבר הספרים חכמת אדם וחיי אדם היה סוחר שנאלץ לעבוד כל הימים במסחר לפרנסתו. בהקדמתו הוא עונה לשאלה - "תורתו אימתי נעשית" ואיך זכה להגיע למה שהגיע. את דבריו הנפלאים הפך אהרון רזאל לשיר. כך שאם הוא מתנגן בתוכם, דעו שלא טעיתם..

והנה ידעתי כי יתלחשו עלי "הלא זה האיש אשר ידענו בו שהיה מסוחר ארץ, ותורתו אימתי נעשית? והתורה העידה, לא מעבר לים היא, שאינה מצויה לא בתגרנים ולא בסחרנים..

דע לך אחי, כי נסיעתי למרחקים לא היה לקבץ עושר, כי אם לפרנס בני ביתי וברוך אשר עשה לי הנפש הזה שלא לאהוב ממון מעודי..

כי בנסיעתי לדרך - דעתי עליה
ובישיבתי בחנות - דעתי עליה
אפילו בשעת משא ומתן - דעתי עליה
על התורה הקדושה - דעתי עליה

ודע לך אחי כי האיש היהודי, אם יעזוב את התורה ומתרחק ממנה אז גם היא מתרחקת ממנו אבל אם אין דעתו לעוזבה, רק מחמת אונס אי אפשר לו ללמוד ולדבוק בה, חס וחלילה שתרחק ממנו, **רק שתשב ותצפה עוד אליו** ועלי יעידו שאף בנסיעתי לא מנעתי לקחת עמי גמרא ומשנה ומקרא וקיימתי בעצמי "אל תעזבה ותצרך" ו"אף חוכמתי עמדה לי".

דומה כי ר' אברהם דאנציג מיטיב לתאר את חוויית האיום של רובנו. משימות, פרנסה, משפחה, ילדים. הוא רק מציג משימה בתוך כל זאת, ומצמין אותנו לקבוע בתוכנו את ההכרה שדעתנו תהיה עליה, על תורתנו הקדושה, ונמצא את הצמנים אלמוד ולדבוק בה.

ורגע לפני סיום

והנה לסיום כמה מילים החותמות את הספר נפש החיים לר' חיים מוולוז'ין, תלמידו של הגר"א, ויהי רצון שתפילתו וברכתו תתקיים גם בנו:

...ובמשלי.. "כי מוצאי מצא חיים" אמר הקב"ה כל מי שהוא מצוי בדברי תורה אף אני מצוי לו בכל מקום לכך לכך נאמר כי מוצאי מצא חיים.

ובעסק התורה הוא עושה כביכול דירה לו יתברך ב(עולמות) תחתונים לשכון כבוד בארץ יתברך שמו. כמאמרם ז"ל בשמות רבה עד שלא ניתנה תורה לישראל ומשה עלה אל האלקים. משניתנה תורה אמר הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

ודי בדברינו אלה למשכיל אשר מתוכם יראה ויבין דרכו בקדש. ויאחז צדיק דרכו לעמוד על משמרת העסק

בתורה הקדושה כל הימים אשר חי ולהיות מאוס ברע ובחור בטוב לו ולכל הבריות והעולמות כולם לעשות נחת רוח ליוצרו ובוראו יתברך:

ויה"ר מלפניו יתברך שמו, שיפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו. ויושלם כוונתו בבריאת עולמו שיתוקן עולם במלכות שדי. וידע כל פעול כו' ויקבלו כולם עול מלכותו ית' כפי הרצון העליון יתב'. ויהיה ה' אחד ושמו אחד:

אמן כן יהי רצון.

(נפש החיים, פרק ל"ד)

אז הנה שאמות שנשארו מהדהדות:

- מה האלק שלי בתורה? מתי היו לי רגעי אסד בהם הרגשתי כי בלימוד תורה מצאתי את שאהבה נפשי?
- איך אני מאפשרים מקום ללימוד תורה בתוך אייני באינת "דעתנו עליה"?
- ואיך אני יוצרים מצואות בה התורה היא מקור אייני ממש?
- צה השאמות של הליטה הצה. ומתוך הבירור והעיסוק בהם נצכה לקבל תורה מחדש באג השבועות הוא זמן מתן תורתנו.

חג שמח!

